

Vai patik būt sievietei? Vai viegli būt sievietei?

Anta Dimante

Sievietei jāspēj šai dzīvē paveikt daudz vairāk par vīrieti: jāaprūpē ģimene, jāaudzina bērni, jāpārzina mājas saimniecība, līdztekus jāstrādā kaut kur. Savā dzīvē neesmu asi izjutusi nelīdztiesību, jo man ir laba ģimene — vīrs, meita, znots, divi mazbērni, kas mani saprot, kur dzīves grūtumus dalām, atbalstām cits citu.

Varbūt tāpēc man patīk būt sievietei! Daudzi jautā, kā izdodas labi izskatīties? Es vienkārši nedomāju par savu vecumu, tāpēc nejūtu to. Esmu apmierināta ar dzīvi, protu nautiņu sadalīt tā, ka pietiek visam. Vienmēr ģimenē biju galveno darbu darītāja — gan meitu audzināju, gan mājas soli apdarīju. Vīrs pēc darba bija noguris. Lēmumus ģimenē gan pieņēmām kopīgi ar vīru. Tagad dzīvoju kopā ar meitas ģimeni, bet tai pašā laikā katrai sava dzīve. Tagad ir vieglāk. Mans vienīgais pienākums — vienmēr pirmdienās izņemt mazdēlu no bērnudārza. Ar vīru esam nodzīvojuši kopā labus 28 gadus. Tagad viņš vairāk pa Jelgavu, pieskata māju. Joprojām jau 9 gadus strādāju par konditori brīnišķīgā kolektīvā, kur mums ir ļoti labi darba apstākļi. Produkcija — vienmēr svaiga un garšīga! Bet vispār skatos, mūsu sabiedrībā (gan dzirdīgo, gan nedzirdīgo vidū) labu vīriešu ir maz. Daudzi ir izlaidušies — slinki, negrib strādāt, gādāt par ģimeni, dzer, šķiras, dzīvo uz sievietes rēķina. TV rāda mūsu svarīgos kungus lielos amatos, sēž viņi, spriež nopietnām sejmām, bet kādi viņi ir mājās, kā palīdz sievietēm, kā izturas pret viņām, bērniem? Tik daudz lasām par šķiršanās lietām — kas no kā, kā mantu daļa, kas ar ko par jaunu precas... Gandrīz vienmēr vīrieši ir tie, kas atrod jaunākas, smukākas un «labākas». Bet es iesaku visām sievietēm: ja jums mājās dzērājs, vīrietis, kas negrib strādāt dara jums pāri, dzīvo uz jūsu rēķina, šķirieties. Dzīve ar vīrieti sākas, ne beidzas. Dzīvojiet pašas savu dzīvi,

bet ne viņa dēļ vien. Lai būtu līdztiesība, tas jāsāk jau ģimenē, nepieļaujot pāridarījumus sev un bērniem.

Leonarda, Kārlis Pankratjevi

Leonarda: Visu dzīvi esmu smagi strādājusi. Vajadzēja paspēt gan strādāt algotu darbu, gan savus divus bērnus uzaudzināt. Viegli tas nav, bet tomēr, labi apdomājot, tāpat vēlētos būt sieviete, nevis vīrietis. Vīrs man vienmēr palīdzējis — it īpaši audzināt bērnus. Ģimenes lietās esam aprunājušies, lēmumus pieņēmuši kopīgi. Tagad esam pensijā, un mums ir cita nodarbošanās — dzīvojam kopā ar meitas ģimeni un palīdzam audzināt četrus mazbērnus. Tas nav viegls uzdevums, visi ir dzirdīgi, ne vienmēr mūs klausās, bet mēs vienalga negribētu dzīvot atsevišķi un tikai atpūsties vien.

Dēls Aivars laimīgi aizprecējies uz ASV un dāvājis tur mums vēl divi mazbērniņi. Mēs arī tur sabijām diezgan ilgi, palīdzējām auklēt bērniņus. Pats galvenais — mums ar visiem bērniem un mazbērniem ir brīnišķīgas attiecības!

Kārlis: es negribētu būt sieviete. Vīrietim tomēr ir lielāks spēks un strādātvarēšana.

Viedoklis

Vispirms lai būtu cilvēka tiesības

God. redakcija! Izlasiju «KS» speciālo izdevumu par dzimumu līdztiesību. Man radās lielas pārdomas par šo tēmu, ko esat uzņēmušies risināt.

Visvairāk mani pārsteidz tieši sievietes uzsvēršana, viņas līdztiesības nodrošināšanas centieni. Tas vispār ir apsveicami, bet man liekas, ka būtu pārāgri izdalīt šo vienu grupu. Ko gribu ar to teikt? To, ka pagaidām visi invalīdi, vecie ļaudis, slimie — tautas vairums vispār ir beztiesīgi, tāpēc pirmām kārtām jārisina cilvēka tiesību jautājumi.

Nu labi, esmu sieviete. Par kādu līdztiesību varu runāt, ja man līdzās vīrs bezdarbnieks un esam uz izdzīvošanas robežas? Labi vēl, ka bērni mazi, skolā nodrošināti ar minimālo, bet kas notiks, kad viņiem pienāks studiju laiks? Mēs līdzēt neko nespēsīm, un viņi paliks dzīvei malā — gan zēns, gan meitene. Kā gan to ietekmēs sievietes līdztiesības jautājumi?

Mums nevajag neko lielu. Esmu ar mieru kā tagad dzīvot «bez ērtībām» nest ūdeni no akas, kurināt krāsni utt. Neprasu smalkus ēdienus ne sev kā sievietei, ne ģimenei. Mēs ģērbjamies citu valkātās drēbēs, un es vairs neilgojos pēc kaut kā jauna, modīga — ne apģērbā, ne frizūrā, ne savā apkārtējā vidē. Bet es vēlētos apskatīt Latviju, biežāk būt kopā ar savējiem — draugiem, tuviniekiem, biedriem klubā... Vēlētos pasūtīt avīzes, žurnālus, nopirkt kādu grāmatu, būt kopā ar bērniem Rīgā, akvaparkā, cirkā slidotavā. Aiziet ciemos ar pieklājīgu dāvanu un skaistu puķu pušķi. Savam dārzam nopirkt un iekopt dekoratīvos augus. Rūpēties par ģimenes veselību, iegādāties labas brilles vīram, salabot sev zobus.

Neko sevišķu nevēlos. Bet manai līdztiesībai pirmām kārtām nepieciešams, lai būtu darbs vismaz vīram, un, protams, pati arī neatteiktos, ja vien mūsu mazajā pagastā vai tuvākajā pilsētiņā (23 km) tas kādam būtu vajadzīgs. Līdz šim meklējumi ir bez rezultātiem un iztiekam ar vīra pensiju (man pašai grupas nav). Ieteikumi darba meklētājiem jūsu avīzē mums arī nenoderēja — bezdarbnieku pabalstu vīrs nesaņem, jo nav maksāti nodokļi.

Domāju, ka Nedzirdīgo savienībai vispirms jāiestājas par visu nedzirdīgo un vispār invalīdu tiesībām (ne tikai sievietēm), jo to tagad nav — it īpaši labas izglītības un darba iegūšanā.

Kad tas būs panākts, tad arī sievietēm dzīvot būs daudz vieglāk.

Rita Valdmāne, Aknīstē

Neesmu vainīga, ka esmu nedzirdīga

Inese Immure teksts

Darbu atrast ir sevišķi grūti, cilvēks esat nedzirdīgs. Edīte Stūrīte to ļoti labi zina, jo tas viņai prasīja gandrīz gadu. Šobrīd Latvijā nav speciālistu, kas būtu specializējušies nedzirdīgo bezdarbnieku apkalpošanā. Kā viņa meklēja darbu un kādas ir viņas pārdomas par to, lasiet šajā rakstā.

Edīte pamatzglītību ieguva Rīgas Nedzirdīgo skolā, bet amatu – pavāra specialitāti – Republikāniskajā Rehabilitācijas Centrā (RRC) Jūrmalā (tagadējais nosaukums ir Sociālās Integrācijas Centrs), ko pabeidza 2002.gadā.

Viņa gribēja būt māksliniece – no bērnības ļoti patīcis zīmēt. Sapņoja kļūt arī par apģērbu stilisti un modeli. Bet mamma neatbalstīja Edītes vēlmi izglītoties šajā jomā – nebija tik daudz līdzekļu, lai nodrošinātu dzīvošanu Rīgā. Edītes dzimtās mājas ir Jēkabpils rajonā.

Kad pēc nedzirdīgo skolas beigšanas tika komplektēta nedzirdīgo grupa pavāra specialitātē, Edīte atmeta sapņus par modes pasauli un aizgāja tur, kur bija vairākums. Viņai patīk arī gatavot ēdienus, bet būt par pavāri gan nebija plānojusi.

Pirmā darba vieta Edītei varēja būt kāda kafējnīca Vecrīgā, kur viņa strādāja prakses laikā. Kolektīvs viņu ļoti uzņēma un piedāvāja tūlīt uzsākt darbu pēc prakses. Diemžēl RRC skolotāja neatļāva viņai strādāt, baidoties, vai viņa spēs darbu apvienot ar mācībām. Tad sākās ilgais darba meklējumu laiks.

– **Kura bija pirmā vieta, kur mēģināji dabūt darbu?**

Kādā darbā iekārtošanās birojā par maksu dabūju informāciju, ka kafējnīcai "Anšpēteri" vajadzīgs pavārs. Tur nostrādāju tikai nedēļu. Darba kolektīvs bija ar mani ļoti apmierināts. Arī es ļoti iekļāvos šajā kolektīvā. Bet direktors nevēlējās – nedzirdīgu darbinieci un neslēdza ar mani līgumu. Viņš pat ne reizi neatnāca uz vietas paskatīties, kā strādāju.

– **Ko tālāk darīji?**

Turpināju meklēt informāciju par brīvām darbavietām gan darba informācijas kabinetā Jēzusbaznīcas ielā, gan avīzē "Diena". Atradu kādas četras kafējnīcas un sūtīju tiem savu CV pa LNS faksu. Saņēmu uzaicinājumu tikties ar darba devēju

divām kafejnīcām. Gāju uz pārrunām pati, bez tulka.

- Vai ar tulku tev nebūtu vieglāk?

Man prātā pat nenāca izmantot tulka pakalpojumu. Domāju, pašai jāiet un jācinās. Vienīgi konsultējos ar savu bijušo klases audzinātāju Veroniku Dzalbi. Viņa laboja manu uzrakstīto CV, deva padomu, kā pareizi sarunāties ar darba devēju un palīdzēja piezvanīt uz dažām darbavietām.

- Kā gatavojies uz tikšanos ar darba devēju?

Turp gāju ar jau iepriekš uzrakstītu tekstu: "*Labdien,.....kungs! Es esmu nedzirdīga. Vēlos pie jums iestāties darbā. Lūdzu, vai varat mani pieņemt uz pārbaudes laiku?*" Pēc tam man rakstiski pajautāja, kā mani sauc, vai es esmu iedevusi CV, kāda ir darba pieredze. Sarunas beigās man parasti pasaka, lai gaidot atbildi. Bet neesmu jau naiva – zinu tāpat, ka mani neņems. Trīs mēnešus katru rītu gāju uz Nodarbinātības Valsts aģentūras Rīgas filiāli Jēzusbaznīcas ielā skatīt informāciju par brīvajām darbavietām. Kad sestdienās, svētdienās biju laukos, devos uz bibliotēku, kur strādā mana krustmāte un pētīju darba piedāvājumus avīzēs.

- Tepat Rīgā ir daudz bibliotēku.....?

Par tām neiedomājos. Zināju, ka mana krustmāte strādā bibliotēkā – un viss! Vispār tas bija ļoti bēdīgs laiks, kas lika man pārdomāt dzīvi, manu nedzirdības stāvokli. Es esmu nedzirdīga – tas taču ir dabiski. Secināju, ka varētu būt divi iemesli, kāpēc dzirdīgie darba devēji negrib mani ņemt – vai nu viņiem ir izveidojies slikts priekšstats par nedzirdīgajiem, vai arī viņi vispār pirmoreizi satiek tādu nedzirdīgo, tāpēc ir bail pieņemt. Būtu labi, ja mums dotu pārbaudes laiku uz 3 mēnešiem: lai tad paskatās, ko nedzirdīgie spēj, un pēc tam tikai pieņem galīgo lēmumu.

- Kā tālāk veicās?

Tā kā vēl nevarēju atrast darbu atbilstoši savai specialitātei, aizgāju strādāt par šuvēju kādā vācu firmā, kur jau strādāja divas nedzirdīgās šuvējas. Tur arī sabiju neilgi tikai 1 mēnesi. Neapmierināja alga – ar to nebija iespējams izdzīvot Rīgā, pie tam meistara attieksme pret mums, nedzirdīgajām bija visai slihta: mums bieži laikā nedeļa darbu, nereti bija dīkstāves, deva labot citu brāķus – tie bija jāizārda un jāsašuj atkal kopā. Par to nemaksāja, turklāt dzirdīgajām šuvējām nelika to darīt. Vēlāk no šīs darbavietas aizgāja arī pārējās nedzirdīgās šuvējas. Tā kā naudu vajadzēja, neatlaidīgi turpināju meklēt darbu. Un kādā "Dienas" numurā izlasīju sludinājumu, ka restorānam "Barons" vajadzīgs pavārs. Pēc iepazīšanās ar manu CV tiku pieņemta darbā. Ātri iejutos šajā kolektīvā. Kolēģi bija draudzīgi noskaņoti, cienīja mani. Kontaktēšanās notika, nolasot no lūpām. Atbildot izmantoju savu balsi. Lai atvieglotu sarunu, darba biedri izmantoja žestus, sarežģītākos vārdus uzrakstīja uz papīra Darbs man patika, jo bija jāgatavo daudzveidīgi ēdieni. Bet pēc pusotra mēneša šeit atnāca divas meitenes uz praksi. Direktore uz viņu rēķina gribēja ieekonomēt un piedāvāja man citu darbu – pie preču uzskaites un pasūtīšanas. Es nepiekritu, jo alga tur bija ļoti maza, un es nevarētu ar to nomaksāt par dzīvokli, nopirkt sev pārtiku utt.

- Atkal paliki bez darba?

Jā, bet drīz es saņēmu palīdzību no Pestīšanas armijas. Jau no 15 gadu vecuma tur apmeklēju dievkalpojumus. Dažas reizes biju palīdzējusi gatavot mielastu Pestīšanas armijas svētku reizēs. Cilvēki tur zināja, ka tobrīd biju bez darba un sagādāja man pavāres darbu bērnuamā Pārdaugavā. Tomēr tolaik mācījos Rīgas Raiņa 8. maiņu/vakara vidusskolā, un man bija grūti apvienot mācības vakarā ar darbu: bērniem vakariņu laiks pl.19, bet man stundas skolā sākās pl.17.30. Pēc gada Pestīšanas armija atvēra savu lietotu apģērbu veikalu un pārgāju uz darbu noliktavā pie apģērbu šķirošanas, kur darbalaiks netraucēja mācībām. Šeit esmu nostrādājusi jau 2,5 gadus.

- Kā šeit veidojās darba attiecības ar kolēģiem?

Ar galveno vadītāju man izveidojies ļoti labs kontakts, bet ar darbabiedriem noliktavā gāja visādi. Bija cilvēki, kas teica, ka zīmju valoda – tā ir muļķīga, nav valoda. Reizēm dzirdīgie uz mani skatās kā uz darbā apsēstu trako. Jā, tā tas ir –

padaru vairāk nekā viņi, jo es, kā jau nedzirdīga, netērēju laiku sarunām, bet tikai darbam. Bija arī pārpratumi. Piemēram, kad ir smagi drēbju saiņi, eju pie cita darbinieka – vīrieša lūgt, lai palīdz tos nolikt vajadzīgajā vietā. Noliktavas vadītājam no malas likās, ka traucēju viņam vadītāja, un ar viņu esmu ļoti apmierināta.

– Ja varētu izvēlēties strādāt dzirdīgo vidē vai nedzirdīgo vidē, kuru tu izvēlētos?

Dzirdīgo vidi. Ja kopā ar nedzirdīgajiem, tad būs aprunāšanas, skaudība un sāncensība. Ja mani aprunā dzirdīgie, es to neņemšu galvā, bet ja nedzirdīgie, tad tas ir grūti paciešams. Nedzirdīgo kopiena ir maza, un tur cits par citu zina. Labāk strādāt vienai starp dzirdīgajiem, tad nav problēmu. Bet atpūta, brīvais laiks kopā ar nedzirdīgajiem ir OK!

– Kāpēc tev svarīgi dzīvot tieši Rīgā?

Ko es, nedzirdīga, viena pati darīšu laukos starp dzirdīgajiem! Ģimenes svētkos vienmēr jutos viena. Pie galda radi par kaut ko runā, smejas – neko nesaprotu. Prasu mammai, par ko viņi runā. Viņa tik atsaka – pag, pag, jo pati grib klausīties, nav laika man tulkot, kaut kā prot dažas zīmes un zīmju valodas alfabētu.

Man nepieciešama sava nedzirdīgo sabiedrība. Un tā ir Rīgā. Tāpēc arī atbēgu uz šejieni. Kad mācījos vakarskolā, piedalījos teātra nodarbībās, daudz kur uzstājāties.

Man ļoti patīk dejot. Apmēram reizi mēnesī apmeklēju kādu klubu, lai padejotu. Sevišķi man patīk to darīt tējniecā "Apsara" Vecrīgā. Tur piektdienas vakaros savācas tāda forša, solīda publika, un ar prieku metos dejot gan salsu, gan polonēzi. Kad esmu laukos, noteikti apmeklēju arī vietējās ballītes, lai uzgrieztu valsī. Kaimiņi tad manai mammai saka: kā tava meita nedzird, bet paskaņ, kā dejo. Mūziku izjūtu ar ķermeni. Diemžēl manam vīram nepatīk dejot. Viņš ir nācis no nedzirdīgo ģimenes, bet dejošana jau vairāk ir dzirdīgo kultūras sastāvdaļa. Kad esmu nedzirdīgo kultūras namā "Rītausma", tad gan dejot dabūju. Te parasti notiek tikai pļāpāšana. Jaunie puīši neprot dejot. Bet vecākās paaudzes nedzirdīgie vīrieši gan prot dejot balles dejas.

– Kādas ir tavas pārdomas pēc ilgiem darba meklējumiem?

Domāju, ka tie nedzirdīgie, kas iebraukuši no laukiem, ir aktīvāki darba meklētāji, jo viņus dzīve spiež to darīt: jādomā, ko ēdīsi, kur gulēsi. Tie, kas dzīvo pilsētā un kopā ar vecākiem, var iztikt tikai ar invaliditātes pensiju, tāpēc mazāk cenšas meklēt darbu. Bet cilvēki ir dažādi.

Par CV – tagad domāju, ka labāk neuzrādīt, ka esmu beigusi nedzirdīgo skolu.

Ņas var uzreiz atturēt darba devēju uzaicināt nedzirdīgo uz tikšanos.

Šķiet, mums, nedzirdīgajiem, vēl daudz jāmacās, kā pieklājīgi uzvesties dzirdīgo sabiedrībā. Ņas arī varētu būt viens no iemesliem, kāpēc dzirdīgie nevēlas pieņemt mūs darbā. Tātad mums jāapgūst dzirdīgo kultūrā pieņemtās normas. Savukārt dzirdīgos darba devējus vajadzētu vispār plašāk informēt par to, ka nedzirdīgajiem cilvēkiem ir sava kultūra, sava valoda, savs izturēšanās veids. Svarīgi, lai abas puses viena otru izprastu un saprastu. Un būtu vajadzīgs konsultants par darba jautājumiem tieši priekš nedzirdīgajiem.

Mana un citu nedzirdīgo paziņu pieredze rāda, ka nedzirdīgajam darbu vieglāk dabūt caur pazišanos vai arī tad, ja mācību prakses laikā laimējas palikt turpat.

– Tu esi apprecējusies ar nedzirdīgo no ASV un drīzumā pārcelsies uz dzīvi tur. Vai tevi nebaida, ka arī tur būs grūti ar darbu?

Mans vīrs saka, ka ASV nedzirdīgajiem neesot problēmu atrast vienkāršus darbus. Vajag tikai angļu valodas zināšanas. Likumi aizsargā nedzirdīgo tiesības. Grūtāk ir dabūt augstāk kvalificētu darbu – uz tādām vietām ir konkurence.